

KORUNGA YETİŞTİRME TEKNİĞİ

Dr. Hikmet SOYA

E.Ü. Ziraat Fakültesi

Bölgemizde hayvancılığın gelişme gösterdiği son yıllarda, kaba yem gereksinmesi ve yem açığı da o oranda artmaktadır. Kaba yem gereksinmesini karşılamak ve yem açığını bir ölçüde de olsa azaltabilmek, aynı zamanda da kıraç toprakların değerlendirilmesini sağlamak amacı ile bölgemiz Teknik Ziraat Müdürlüklerinin katkısıyla korunga yetiştiriciliğine yönelinmektedir.

Bu kısa ve uygulamayı içeren yazımız ile bölge üreticilerine korunga yetiştirme tekniği üzerinde katkıda bulunabilmek amaçlanmıştır.

Otlak kalitesi : Korunga, diğer baklagil yembitkileri gibi proteince zengindir. Kuru otda % 17-20 protein kapsamına karşın hayvanlara yeşil ot olarak verildiğinde, diğerleri gibi, şişkinlik yapmaz. İçeriğinde kalsiyum, fosfor ve diğer mineral maddeler fazlaca bulunduğundan, gelişmekte olan hayvanlar için oldukça yararlıdır.

Otlak yemi olarak değeri : Korunga, birçok baklagil yembitkisi gibi yapay otlak karışımlarına da katılabilir. Karışımındaki oranı 1/3 (= % 30-35) olmalıdır. Karışım halinde ekildiğinde, karışımdaki buğdaygil bitkilerinin verimini ve protein oranlarını arttırıcıdır. Ayrıca teksel ekiminde, son biçimden sonra korunga anızı, özellikle koyun ve atlar için iyi bir anız otlakını oluşturur.

İlkbahar döneminde olgunlaşması bir çok yembitkisine oranla daha erken olduğundan, diğerleri gelişmeden yeşil ot gereksinmesini karşılayabilir, otlatmaya dayanıklı bir bitkidir.

Toprak yapısının iyileştirilmesinde önemi : Korunga tarımının toprak yapısının iyileştirilmesindeki önemini ve yararını şu şekilde özetleyebiliriz:

— Kalkerli kayaların bulunduğu yörelerde ekildiğinde, derine giden kökleri aracılığıyla ana kayayı parçalar ve toprak oluşmasını sağlar.

— Köklerindeki nodoziteleri (Azot yumruları) yardımıyla toprağı azotça zenginleştirir.

— Derine giden kökleri ile toprağın alt katmanlarında bulunan bitki besin maddelerini bünyesine alarak üst katmanlara çıkmasını sağlar.

— Korunga kökünün katyon değiştirme kapasitesi oldukça yüksektir. Bu nedenle yoksul topraklarda gelişebilir ve kullanılmayan yapıda olan fosforu kullanılabilir duruma sokar, dolayısıyla toprağın besin maddesi kapasitesini artırır. Bu nedenle yoksullaşan tahıl tarlalarının kuvvetlendirilmesinde en iyi bir ön bitkidir.

— Çiçekleri bol oranda bal özüne sahiptir. Balının niteliği yüksek olur. Hatta Kars dolayları balının ünlü olmasının nedeni de budur. Sakkaroz, Fruktoz, Glikoz gibi şekerlerce zengindir.

KÜLTÜRÜ :

İklim İstekleri: Yıllık ortalama yağışı 300 mm olan yörelerde yetiştirilebilir. İlk yılında soğuğa karşı duyarlıdır. Genel olarak kuraklığa ve soğuğa dayanıklıdır.

Tohum Yatağı : Bütün baklagil yembitkileri gibi iyi bir tohum yatağı ister. Tohum yatağı yabancı otlardan arınmış olmalıdır. İlk yıl gelişimi yavaş olduğundan yabancı otlara karşı güçsüzdür. Tohum yatağı bastırılmış ve kesekler iyice ufalanmış olmalıdır.

Toprak İstekleri : Fakir-Kuru-Kalkerli topraklarda yetişebilir. Toprakdaki kalsiyum oranı yükseldikçe verimi de artar. En iyi gelişmeyi derin, drenajı düzenli ve kireç içeren topraklarda gösterir.

Ekimi : Korunga tohumluğu; meyve (baklası ile birlikte= kabuklu tohum) veya tohum baklası çıkarılmış olarak iki ayrı yapıda olabilir. Ülkemizde yapılan ekimlerde, genellikle, meyve (kabuklu tohum) yapısında tohumluk kullanılır. Bu biçimde ekim, yağışı uzun süre devam etmeyen, kurak koşullarda daha iyi sonuç verir. Çünkü tohumluk, toprakta yeterli nemđ bulduğunda çimlenebilmekte, meyva kabuğu kurağa karşı koruyucu etki yapmaktadır.

a) **Ekim Zamanı :** Korunga ılıman ve kıyı yörelerde sonbaharda (Ekim-Kasım ortası), iç kesimler ve soğuk yörelerde erken ilkbaharda (Mart) ekilmelidir.

b) **Tohumluk Miktarı :** Tohumluk olarak, genellikle kabuklu tohum kullanılır. Mibzerle yapılan sıraya ekimlerde dekara 12-15 kg, serpme ekimlerde dekara 15-18 kg tohumluk atılmalıdır.

c) **Ekim Derinliđi :** Sıraya ekimlerde tohumluk, genellikle 3-5 cm derinliğe bırakılmalıdır. Serpme ekimlerde, tohumluk serpildikten sonra tırmık ile toprağa karıştırılmalıdır.

d) **Sıra Arası :** Genellikle, ot üretimi için 20-50 cm, tohumluk üretimi için 50-70 cm olmalıdır.

Gübreleme : Temel gübre olarak fosfor (P_2O_5) veya çiftlik gübresi kullanılır. Ekimde çıkışı ve çimlenen tohumda kök gelişmesini kuvvetlendirmek için az oranda azotlu gübre kullanılır.

a) **Azotlu Gübre :** Ekimden hemen sonra, dekara 3 kg saf azot hesabıyla amonyum sülfat veya amonyum nitrat gübresi toprak yüzeyine serpilir.

b) **Fosforlu Gübre :** Korunga köklerinde bulunan nodozitelerin oluşumunu arttırmak, bitkinin gelişmesini dolayısıyla verim ve kaliteyi yükseltmek için ekimden 5-10 gün önce pulluk altına dekara 10 kg saf fosfor (P_2O_5) hesabıyla süperfosfat veya triple süperfosfat verilmelidir. Ayrıca diğer yıllarda, sonbahar da vejetasyon üzerine aynı oranda fosforlu gübre verilmesi verim arttırıcıdır.

c) **Çiftlik Gübresi :** Elde çiftlik gübresi kullanma olanağı varsa, diğer kimyevı gübre kullanımından vazgeçilerek, dekara 2 ton hesabıyla sonbaharda vejetasyon üzerine serpilir.

Bölgemiz topraklarında yeterli oranda potasyum bulunduğundan, genellikle, potaslı gübreler kullanmak gereksizdir.

Hasat: Baklagil yembitkilerinde hasat zamanı, verim ve kaliteyi önemli ölçüde etkiler. Hasat zamanı geciktikçe biçim sayısı ve kalite azalmaktadır.

a) **Biçim Zamanı:** Bitki tomurcuklanma, çiçeklenme başlangıcı ve % 25-50 çiçeklenme devresinde biçildiğinde, kurak koşullarda 2, sulu koşullarda 3 biçim verebilir. Oysa, bitki % 75 veya tam çiçeklenme devresinde biçildiğinde kurak koşullarda 1, sulu koşullarda 2 biçim verebilir.

Verim ve niteliğin en iyi olduğu biçim zamanı, tarlanın % 10-25 çiçekli olduğu devredir. Tarla yabancı otlardan arındırılmamış ise, ilk biçim biraz erken (Çiçeklenmeden önce) yapılmalıdır.

b) **Biçim Yüksekliği:** Tüm baklagil yembitkilerinde biçim yüksekliği, biçim zamanı kadar önemlidir. Yüksek biçimleri verim kaybına, alçak biçimler bitkinin biçiminden sonraki gelişimine olumsuz etki yapmaktadır. Korungada en iyi biçim yüksekliği 5-10 cm arasında olanıdır.

Verim: Fakir, kıraç topraklarda ve kurak koşullarda yonca ve üçgüllerden daha iyi verim verir. Çokyıllık olan bir çok yembitkisi gibi 1 ve 2. yıllarda verimi az, 3. yılda en çoktur. Bunu 4-5. yıllar izler.

Ot verimi, biçim zamanı geciktirge (sellüloz oranı yükseldiğinden) artar, buna karşın (protein oranı azaldığında) yem değeri düşer. En çok ot ve protein verimi, tarlanın % 10-25 çiçekte bulunduğu devredir.

Kıraç koşullarda yetiştirilen korunga, dekara ortalama 1000-1200 kg, sulu koşullarda yetiştirilen ise 1500-1800 kg yeşil ot vermektedir.

Tohumluk üretimi için yetiştirilen korungada biçim, salkımların alt tarafındaki meyveler koyukahverengine dönüştüğünde yapılmalıdır. Genellikle, dekara 70-80 kg tohumluk alınabilir.